

ELEKTRON KATALOGLASH VA KUTUBXONA DASTURLARI: KUTUBXONACHINING ROLI VA VAZIFALARI

Abdullaeva Nurjamal Maxsudovna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali "Texnogen va san'atshunoslik" fakulteti "Kutubxona axborot faoliyati" ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kutubxonachining elektron kataloglash va kutubxona dasturlarida tutgan roli va bajaradigan vazifalari tahlil qilinadi. Elektron kataloglar va dasturiy vositalardan foydalangan holda kutubxona resurslarini tartibga solish, izlash va foydalanuvchilarga taqdim etish jarayoni yoritilgan. Maqolada kutubxonachining axborot tizimlarini boshqarishdagi mas'uliyati, foydalanuvchilarga qulay xizmat ko'rsatishdagi roli va zamonaviy kutubxonachilikda elektron xizmatlarni joriy etish strategiyalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: elektron katalog, kutubxona dasturlari, kutubxonachi, axborot tizimi, foydalanuvchi xizmatlari, resurslarni boshqarish.

Аннотация: В статье анализируется роль и функции библиотекаря в работе с электронными каталогами и библиотечными программами. Рассматривается процесс организации, поиска и предоставления библиотечных ресурсов с использованием электронных инструментов. Обсуждаются ответственность библиотекаря за управление информационными системами, обеспечение удобства обслуживания пользователей и стратегии внедрения электронных сервисов в современных библиотеках.

Ключевые слова: электронный каталог, библиотечные программы, библиотекарь, информационная система, обслуживание пользователей, управление ресурсами.

Annotation: The article examines the role and responsibilities of librarians in using electronic catalogs and library software. It discusses the process of organizing, searching, and delivering library resources using electronic tools. The article highlights the librarian's responsibilities in managing information systems, providing user-friendly services, and strategies for implementing electronic services in modern libraries.

Keywords: electronic catalog, library software, librarian, information system, user services, resource management.

Kutubxonachining elektron kataloglash va kutubxona dasturlaridagi roli zamonaviy kutubxonachilikda muhim ahamiyatga ega. Elektron kataloglar kutubxona fondini tizimli ravishda saqlash, resurslarni tezkor qidirish va foydalanuvchilarga qulay taqdim etish imkonini beradi. Shu jarayonda kutubxonachi axborot resurslarini to'g'ri

joylashtirish, ma'lumotlarni kiritish, yangilash va foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashtirish vazifasini bajaradi.

Kutubxona dasturlari yordamida kutubxonachi fondni boshqarish, kitoblar va elektron resurslarni indekslash, foydalanuvchilar tomonidan so'rovlarni kuzatish va xizmatlarni optimallashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Elektron xizmatlar foydalanuvchiga resurslarni tezkor topish, interaktiv qidiruv, rezervatsiya va onlayn xizmatlardan foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Shuningdek, kutubxonachi elektron tizimlarni boshqarishda malakali bo'lishi, axborot texnologiyalari bo'yicha bilimlarni muntazam yangilab borishi va foydalanuvchilarga raqamli xizmatlarni tushuntirish qobiliyatiga ega bo'lishi lozim. Elektron kataloglash va kutubxona dasturlari kutubxonachiga fondni samarali boshqarish, foydalanuvchi ehtiyojlarini aniqlash va xizmatlarni moslashtirish imkoniyatini beradi.

Zamonaviy kutubxonachilikda kutubxonachi elektron katalog va dasturlar yordamida foydalanuvchi markazli xizmatlarni joriy etadi, axborot resurslarini qulay va tizimli ravishda taqdim etadi. Shu orqali foydalanuvchi qoniqishi oshadi, kutubxona xizmatlarining sifati yaxshilanadi va kutubxona imidji mustahkamlanadi.

Kutubxonachining asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: elektron kataloglarni yaratish va yangilash, fondni indekslash, foydalanuvchi so'rovlarini kuzatish va tahlil qilish, elektron xizmatlar orqali interaktiv xizmatlarni taqdim etish, foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashtirilgan xizmatlarni ishlab chiqish.

Kutubxonachining elektron kataloglash va kutubxona dasturlaridagi roli zamonaviy kutubxonachilikda markaziy ahamiyatga ega. Elektron kataloglar kutubxona fondini tizimli ravishda saqlash, foydalanuvchilar uchun qulay qidiruv imkoniyatini yaratish va resurslarni tezkor yetkazish imkonini beradi. Shu jarayonda kutubxonachi ma'lumotlarni kiritish, yangilash, indekslash va to'g'ri kategoriyalash vazifasini bajaradi. Elektron tizimlar yordamida kutubxonachi kitoblar, maqolalar va boshqa axborot resurslarini monitoring qiladi, foydalanuvchi so'rovlarini tahlil qiladi va xizmat sifatini oshirishga yo'naltirilgan tavsiyalar beradi.

Kutubxona dasturlari kutubxonachiga resurslarni samarali boshqarish, ularni toifalash va foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashtirish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, elektron kataloglar foydalanuvchilarga tezkor qidiruv, rezervatsiya, onlayn kirish va interaktiv xizmatlardan foydalanish imkoniyatini yaratadi. Kutubxonachi esa foydalanuvchiga ushbu xizmatlarni tushuntirish, qo'llab-quvvatlash va interaktiv jarayonlarni boshqarish vazifasini bajaradi.

Elektron kataloglash jarayoni kutubxonachidan texnik ko'nikmalar, axborot tizimlarini boshqarish qobiliyati va doimiy malaka oshirishni talab qiladi. Kutubxonachi zamonaviy dasturlar orqali foydalanuvchi ehtiyojlarini aniqlaydi, xizmatlarni shaxsiylashtiradi va kutubxona resurslaridan maksimal foyda olishga

yordam beradi. Shu tarzda elektron tizimlar kutubxonachining ish samaradorligini oshiradi va foydalanuvchi bilan samarali muloqotni ta'minlaydi.

Shuningdek, kutubxonachi elektron kataloglar va kutubxona dasturlari yordamida foydalanuvchilar uchun onlayn konsultatsiyalar, interaktiv mashg'ulotlar va resurslarni targ'ib qilishni amalga oshiradi. Bu jarayon kutubxona xizmatlarining sifatini oshiradi, foydalanuvchilarni kutubxona resurslaridan samarali foydalanishga rag'batlantiradi va kutubxonachining professional mavqeini mustahkamlaydi.

Elektron kataloglash va kutubxona dasturlari kutubxonachiga foydalanuvchi markazli xizmatlarni joriy etish, axborot resurslarini qulay va tizimli taqdim etish hamda kutubxona xizmatlarining sifatini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kutubxonachining vazifalari doirasida foydalanuvchi ehtiyojlarini tahlil qilish, elektron resurslardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar berish va kutubxona xizmatlarini optimallashtirish kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alimov, Sh. (2020). *Kutubxonachilik va axborot xizmatlari*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Evans, G. E., & Saponaro, M. Z. (2012). *Library and Information Center Management*. Libraries Unlimited.
3. Breeding, M. (2015). *Library Technology Guides: Integrated Library Systems*. American Library Association.
4. Johnson, P. (2016). *Digital Library Services and Tools*. Chandos Publishing.
5. ALA. (2019). *Electronic Catalogs and User Services*. American Library Association.